

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCXVIII. ad annum MCLXXIX.

Parisiis, 1644

Vita Et Epistolae Gelasii Papae II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15588

ANNO
CHRISTI
1188.

VITA ET EPISTOLÆ GELASII PAPÆ II.

GELASIVS secundus, natione Campanus, patria Caietanus, Ioannes antea nominatus, a puero optimis disciplinis imbutus, in monasterio Cassinensi sub Oderisio abbate sanctissimo vitam religiosam professus, ab Urbano secundo Romam ad munus cancellariæ euocatus, virtutumque merito a Paschale in numerum cardinalium adscitus, a clero, senatu populoque Romano, conuocatis & congregatis omnibus quos Pandulphus huius temporis scriptor enumerat cardinalibus, pari voto ac desiderio, inuitus ac renitens, Spiritus sancti gratia mediante, electus est pontifex octauo Kalendas Februarii, anno Christi Redemptoris 1188. tempore Henrici imperatoris quarti, & regis Germanorum eius nominis quinti. Hunc Urspergensis prudentem & venerandum virum nominat, qui in Romana ecclesia semper irreprehensibiliter Paschali pontifici collaborauerit, quique cunctorum catholicorum vnanimi consensu rite consecratus fuerit. Sed quæ post eius electionem tristitia ac sacrilega subsecuta sint, Pandulphus qui aderat enarrat his verbis:

Hæc audiens inimicus pacis atque turbator iam fatus Cencius Frangipanis (erat hic inhærens factioni Henrici schismatici imperatoris) more draconis immanissimi sibilans, & ab imis pectoribus trahens longa suspiria, accinctus retro gladio, sine mora cucurrit, valuas ac fores fregit, ecclesiam furibundus introiit, inde, custode remoto,

Concil. Tom. 27.

A

Gelasius
quando
pontifex
factus?

Qualis Ge-
lasius.

Gelasius pa-
pa a schi-
smaticis di-
ra patitur.

papam per gulam accepit, distraxit pugnis, calcibus percussit, & tamquam brutum animal intra limen ecclesiæ acriter calcaribus cruentavit, ut latro tantum dominum per capillos & brachia, Iesû bono interim in naui dormiente, detraxit, atque domum usque deduxit, ubi eum catenavit, & clausit. Tunc de præfatis episcopis, cardinalibus, ac clericis, & multis de populo qui conveniant, alii ab apparitoribus Cencii modo simili vincuntur, alii de caballis ac mulis capite verso præcipitantur, & inauditis undique miseris affliguntur, donec aliqui semi-tiui in domum tandem propriam remearunt: malo suo venit, qui fugere cito non potuit. Facta autem hac voce, convenit multitudo Romana, Petrus præfectus urbis, Petrus Leonis cum suis, Stephanus Northmannus cum suis, Stephanus de Thebaldo cum suis, Stephanus de Berizone cum suis, Stephanus Quadrals cum suis, Buccaporcina cum suis, Bouisco cum suis, Berizafi cum suis. Regiones duodecim civitatis Romanæ, Transiberini & Insulani arma corripunt, cum ingenti strepitu Capitolium scandunt, nuntios ad Frangipanes iterato remandant, papam captum repetunt & exoptant, nihil moræ. Territus Frangipanis, præsertim dominus Leo impietate subdola pius, papam illico reddidit, pedes eius amplexans clamat irremissius: Domine miserere. Et sic pacatis inimicis urgentibus, ut iterum ecclesiam duris cornibus ventilaret, euasit. Tunc sanctus papa levatur, niueum ascendit caballum, coronatur, & tota civitas coronatur cum eo; per Sacram viam gradiens, Lateranum ascendit, bannis, & insignibus aliis eum præcedentibus pariter, atque iuxta Romanum ritum moremque sequentibus. Sed itaque papa, ut videbatur, in pace. Frequentabant eum comites & barones, & qui pro responsis aliquibus veniebant, recipiebantur benigne, donec finito negotio, pro quo cuncti conveniant, accepta benedictione, redirent: tamquam a patre filii benignius per omnia tractabantur. Itaque curia tota in pace habebat omnia quæ per Dei gratiam possidebat. Rediit omnes hinc & illinc extra Urbem morantes. Rediit & inter alios Hugo magnus ac nimium honorabilis apostolorum presbyter cardinalis a Circæa arce, quam ei ob rabiem Teutonicam

Romani
catholici
liberant
papam a
schismatis.

Gelasius
liberatus
procedit
in Lateranum.

præcauendam, ad omnia prouidus quondam Paschalis papa homini nobili & illustri nouiter commendauerat, quamque papa nouus (quod utinam non fecisset, nam paulo postmodum pœnituit) reddi Terracinensibus per nuntios apicesque mandauit. Omnibus igitur congregatis, vndique conferebatur ab illis, quando certis temporibus papa & promoueri pariter & consecrari deberet; equidem diaconus & non presbyter erat. Sed antiquus hostis, sicut fecerat olim in celo, pacem tantam in longum nulla durare penitus ratione permisit. Nam dum hæc agerentur, quidam intempestæ noctis silentio ad iam fatum egregium dominum Hugonem cardinalem directus est, ab vno videlicet, cui exinde non parua copia inerat amicorum, qui Henricum, dictum imperatorem Romanum, armatum contra papam ad sancti Petri porticum diceret aduentasse: quod moraretur, non opus esse. Papa per cardinalem præsciuit. Et sicut iam pene senio & infirmitate confectus fugere tam repente non poterat, manibus ab-

^{*denum} ducitur famulorum, & sic caballo eiectus ad * dominum Bulgamini in nocte ipsa confugiens latuit. Fugimus & omnes cum eo. Mane autem facto turbati omnes & stupefacti, quia neque tute manere in Vrbe, neque per terram vndique spinis septam fugere poteramus, sit nempe consilium, vt fugam caperemus per mare: quod & factum est. Siquidem in flumen Tiberis maturato intrauimus, & per galeas duas in portum vsque descendimus: ibique cælum, terra, mare, & pene omnia quæ in eis sunt, aduersum nos pariter coniurarunt. Nam cælum graues pluuias, grandines, tonitrua, coruscationes & fulmina frequentabat: mare simul & Tiberis iam diris tempestatibus vicario rebellabant, vt vix in portu viui remanere possemus, nedum mare intrare. Interea sæua superbia per ripam Alemanorum barbaries tela contra nos mixta toxico iaciebat; minitabantur etiam nos inter aquas nantes piceo igne cremare, nisi papam & nos in eorum manibus dederemus. Et, credo, capti essemus, si nox & ira fluminis illos non impediuisset. Quid ad hæc? Quid miserrimi facerent? Ceperunt, imo cepit dominus Hugo cardinalis & presbyter papam nostrum in collum, & ad castrum sancti Pauli Ardeam sic de nocte portauit.

Immensa
pictas.

Die vero altero in aurora rediere Teutonici, prædam de nobis facere gestientes. Iuratum est eis tandem, quia papa fugisset: & sic, Deo gratias, recesserunt a nobis. Interim retentauiimus, si mare adhuc valeremus intrare: papam nocte deduximus. Cum non sine periculo maris nos fluctus attigimus, die tertio ripæ Tarracinensî viui vix applicauimus, & in quarto portum Caietæ intrauimus: vbi ab illis hominibus nimis honorifice suscepti fuimus, & benigne tractati. His compertis, *ait auctor chronici Cassinensis*, Henricus imperator Romam festinus aduenit: atque ad electum nuntios dirigens, petebat vt quæ Paschalis papa fœdera inter ecclesiam Romanumque imperium fecerat sua auctoritate firmaret: alioquin alium ipse in sede beati Petri constitueret. Videns electus sibi & imperatori salua fide conuenire non posse, mare per Tiberim ingressus cum episcopis & cardinalibus aliisque Romanæ ecclesiæ clericis, ac præfecto Romanæ vrbis, Caietam venit. Hoc vbi imperatori nuntiatum est, Mauritium [*Abbas Vrspergensis Burdinum nominat. Onuphrius eundem Gregorium octauum eius nominis pseudopontificem appellat.*] Bracarensem archiepiscopum a Paschali papa depositum euestigio inuasorem ecclesiæ Romanæ constituit. Gelasius supradiçtus postquam per literas hæc omnibus fidelibus insinuasset Caietæ, & in quadragesima presbyter ordinatus, ab episcopis & cardinalibus in Romanum pontificem est consecratus per manus Lamberti Ostiensis, *vt scribit dictus auctor Pandulphus*, Petri Portuensis, Vitalis Albanensis episcoporum, cooperantibus archiepiscopis & episcopis multis, assistentibus aliis viris religiosis, & cum eis Vvilelmo duce Apuliæ, Roberto principe Capuano, Richardo de Aquila, aliisque baronibus plurimis, qui tunc ei omnes fidelitatem fecerunt. Consistente clero & populo infinito, sancto dictante Spiritu, effectus est presbyter, & in papam Gelasium infra Kalendas consecratus. Ibi Petrum Rufum diaconum cardinalem, baronem, subdiaconum, & me Pandulphum ostiarium, qui hæc scripsi, in lectorem & exorcistam promouit, & plures alios in minoribus gradibus ordinauit. Lætum nomine Verulanum episcopum a domino Paschali papa factum, & depositum, suæ digni-

Schifina
xxiv. au-
ctore Hen-
rico IV. im-
peratore
excitatum.

rati ac loco restituit, Chryfogonum diaconum cancellarium fecit, ibique per totam quadragesimam demorantes, festiuitatem paschæ Capuæ solenniter celebrauimus.

Nobis vero sic iam quomodolibet respirantibus, superuenere qui dicerent (quod Caietæ etiam per susurum primitus senseramus) Henricum illum barbarum, quemdam Mauritium nomine Bracarensem archiepiscopum, quasi nouum simulacrum, in loco papæ statuisse, & illum sic intrusum papam suum Gregorium nominasse. Ecce recidiuo vulnere recidimus in typum antiquum. Addidit inde nuntius, quod castrum prope Turriculam a fratribus abbatiaë sancti Andree retentum idem barbarus obsideret. Resumpsit papa vires, ac duci Vvilelmo, ac principi Capuano Roberto, aliisque baronibus dedit firmiter in mandatis, vt omnes contra barbarum arma compararent. Dixit, & factum est. Paratur papa ad reditum. Redeunt barones cum eo; inde ad sanctum Germanum, videlicet Cassinense cœnobium, deuenerunt, vbi Vvilel- mum ducem per aliquot dies expectauimus. Interim Lando dominus de Turricula, Odo, Costus, & Gilulphus fratres eius cum eo, acriter pugnabant cum Henrico rege.

Venit dux Vvilelmus ad papam interea. Tunc cœperunt reditum simul maturare. Quod Henricus persentiens, infecto negotio a castello remotus, via ipsa, qua venerat, irato ipsi Domino, in Alemanniam rediit, idolo quod plasmauerat in Vrbe relicto. Tunc papa doluit multum, quod reddi nimis inconsulte præceperat Circæam arcem, quam vellet habere. Igitur dux & principes cum baronibus rediere, papa in propria sede in Campaniam veniente. sui eum non sine precio receperunt, & ita pedetentim, magis vt peregrini quam domini, Romam, sicut Deus nouit, intrauimus. Latuit dominus papa melius, quam hospitatus sit in ecclesia quadam, quæ sancta Maria in secundo cereo dicitur, intra domos illustrissimorum virorum Stephani Northmanni, Pandulphi fratris eius, & Petri Latronis Corforum. Ibi de imminentibus periculis, præsertim de intrusione Burdini, cum tota simul ecclesia diligentius conferebat. Eum quidam de cardinalibus Desiderius sanctæ Praxedis, cuius proxime erat festiuitas, quod non vtinam cogitasset, ad

cantandum in ipsamet ecclesia Missam simpliciter quodam vespere inuitavit, sed nimium simplicius est a domino papa concessum. Die autem crastina, etsi displicuerit plurimis, quia ecclesia esset in fortiis Frangipanum, freti tamen Stephani Northmanni, & Crescentii Caietani eiusdem papæ nepotis, antiquis strenuitatibus, itum est ad cantandum. Necdum adhuc celebratis officiis, ecce cum non parua manu militum, ac peditum, & aliorum prociuum, impii Frangipanes apparent: irruunt, lapides & spicula mittunt, nostros affligunt, multi paucos atterunt. Resistit miles Northmannus, & Crescentius gloriosus cum eo, resistunt vndique nostri, iacula mandata remandant, ensis atteritur ense, lancea retusa retundit, hinc pedites, illinc milites cadunt, vndique strati, vndique pugna grauis: papam cœpit iste tenere, iste tuetur eum, miles vtrunque cadit, turbæ ruunt, pedites scandunt muros, capiuntur ex nostris aliqui, non tamen eximii. O quantus luctus omnium! quanta præcipue lamenta matronarum, quæ papam solum, tamquam scurram per campos, facris pro parte vestibis reuëstitum, quantum equus poterat, fugientem videbant? Hunc crucifer sequitur, cecidit; muliercula, quem tunc inuenit, abscondit, in sepe crucem recondit, & in sero reduxit. In quarta parte diei acriter est ab vtrisque pugnatum: cum Stephanus Northmannus credens papam iam in tuta fugisse, taliter Frangipanes alloquitur: Quid, inquiens, facitis? quo ruitis? Papa, quem quæritis, iam recessit, iam fuga elapsus est. Numquid & nos perdere cupitis? Et quidem Romani sumus similes vobis, & si dici liceat, consanguinei vestri. Recedite ergo, recedite, vt & nos fessi pariter recedamus. Ad hanc itaque vocem nepos eius Frangipanis gemebundus dolens papam eundem liberatum, cum infano fratre Cencio aliisque recessit: redierunt & nostri, non omnes. Interim papa vtrobique quæsitus, demum intra campos sancti Pauli ecclesiæ adiacentes fessus, tristis, & eiulans inuentus est, & reductus. Die illa prandium cum coena fit vnum: spem & metum animi cunctorum mutabant dolentes: & quantum ad diem per longa tempora memorabilem consiliatum est, nox consilium diremit.

Sane die altero quique hæc & illa dicentes: papa post

omnium sententias dixit: Viri fratres & filii, sicut nec longe malum, ita nec longo opus est nec nouo sermone; sequamur patres nostros, quoniam valde bonum est antiquos sequi parentes. Sequamur nihilo minus euangelium. Quandoquidem viuere in ciuitate ista non possumus, fugiamus in aliam. Fugiamus Sodomam, fugiamus Ægyptum, fugiamus nouam, iuxta verbum propheticum, Babyloniam, ciuitatem sanguinum fugiamus. Veniet, credite mihi, veniet aliquando tempus, cum vel omnes pariter, vel quos Deus permiserit, flante Austro, redibimus, & tempora meliora redibunt. Ego coram Deo & ecclesia dico: Si vnquam possibile esset, mallet vnus imperatorem, quam tot. Vnus saltem nequaquam perderet nequiores, donec de illo quoque euidentem iustitiam imperatorum faceret omnium imperator. Ad hæc omnes vna voce clamauere: Fiat; sic fiat: iungentes tertio: Fiat. Amen.

Synodo, quam apud Viennam habuit transacta, in monasterio Cluniacensi, ait *prædictus auctor Pandulphus*, subita passione, quam Græci pleuritin appellari iusserunt, correptus, suis & multis fratribus vndique conuocatis, facta confessione, corpore cum sanguine Redemptorem accepit, ac iuxta formam monasticam strato terræ corpusculo sancta illa anima iv. Kalendas Februarii anno 1119. carne soluta est. Corpus honorabiliter intra limen Cluniacensis cœnobii requiescit in pace, Martyrii vero corona dignissimus pontifex, quo breui tempore administrati pontificatus nemo maiora passus est, sedit annum vnum, dies quatuor, & cessauit episcopatus eius dies decem & quinque. *Hæc ex Pandulpho Baronius.*

EPISTOLA I.
GELASII PAPÆ II.
AD GALLOS.

Mandat vt se contra Mauritium Bracarensem episcopum, ab Henrico imperatore in sedem intrusum pseudopapam, arment.

Gelasius seruus seruorum Dei archiepiscopis, episcopis, abbatibus, clericis, principibus, & ceteris per Galliam fidelibus salutem.

Villelm.
Malmesb.
reg. Ang.
lib. 5.

QVIA vos Romanæ ecclesiæ membra estis, quæ in ea nuper acta sunt dilectioni vestræ significare curamus. Siquidem post electionem nostram dominus imperator furtiue & inopinata velocitate Romam veniens, nos egredi compulit. Pacem postea & minis & terroribus postulauit, dicens quæ posset se facturum, nisi nos ei iuramento pacis certitudinem faceremus. Ad quæ nos ista respondimus: De controuersia quæ inter ecclesiam & regnum est, vel conuentioni, vel iustitiæ libenter acquiescimus, loco & tempore competenti, videlicet Mediolani, vel Cremonæ in proxima beati Lucae festiuitate, fratrum nostrorum iudicio, qui a Deo sunt iudices constituti in ecclesia, & sine quibus hæc causa tractari non potest. Et quoniam dominus imperator a nobis securitatem quarit, nos verbo & scripto eam promittimus, nisi ipse eam interim impediatur; alias enim securitatem facere, nec honestas ecclesiæ, nec consuetudo est. Ille statim die post electionem nostram quadragesimoquarto Mauritium Bracarensem episcopum, anno præterito a domino prædecessore nostro Paschali papa in Concilio Beneuenti excommunicatum, in matris ecclesiæ gremium ingessit. Qui etiam cum per nostras olim manus pallium accepisset, eidem domino nostro, & catholicis successoribus, quorum primus ego sum, fidelitatem iurauit.

† Per Romanos intellige catholicos: per Guai-

In hoc autem tanto facinore nullum de † Romanis dominus imperator, Deo gratias, socium habuit: sed Guibertini soli, Romanus de sancto Marcello, Cencius, qui dice-

dicebatur de sancto Chryfogono, Teuto qui multo per
 * Daciam debacchatus est tempore, tam infamem gloriam ^{bertinos, schismaticos.}
 celebrarunt. Vestra igitur experientia, literarum presentium
 perceptione mandamus, ut super his per Dei gratiam communi
 deliberatione tractantes, ad matris ecclesie ultionem communibus,
 presentante Deo, auxiliis, sicut oportere cognoscitis, accingamini.
 Datum Caietae decimosextimo Kalendas Februarii.

* forte
 Latium.

EPISTOLA II.

GELASII PAPÆ II.

AD BERNARDVM TOLETANVM EPISCOPVM
 HISPANIÆ PRIMATEM.

De Mauritio in sedem intruso.

*Gelasius episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Bernar-
 do archiepiscopo Toletano & Hispaniarum primati
 salutem & apostolicam benedictionem.*

NON latere credimus fraternitatem tuam, qualiter
 frater quondam Mauritius Bracarenfis episcopus se
 iamdiu habuerit, qualiter ecclesiam suam dimiserit, &
 quomodo regi excommunicato adhaerit, & contra sta-
 tuta canonica in cubile Romanæ ecclesie se ingesserit.
 Nec eum miramur debitam tibi obedientiam & anti-
 quum primatus honorem ecclesie tue penitus denegasse,
 qui Romanam ecclesiam, quæ omnium ecclesiarum ma-
 ter est & magistra, non solum negare, sed destruere quo-
 dammodo conatur, &c. Monemus itaque atque præci-
 pimus, ut iuxta mandatum prædecessoris nostri ad ele-
 ctionem in Bracarenfi ecclesia faciendam solitudine
 caritatis debitæ operam & opem præbeas cum effectu.
 Ipsum vero Mauritium excommunicatum & periurum,
 & matris ecclesie constupratorem publicum ceteris Hi-
 spaniarum prælatis, &c. Data Caietae, &c.

EPISTOLA III.

GELASII PAPÆ II.

AD CLERVM ET PLEBEM ROMANAM.

Commendat eorum constantiam aduersus intrusum
pseudopapam.

*Gelasius episcopus seruus seruorum Dei dilectis in Christo filiis
clero & populo Romano salutem & apostolicam
benedictionem.*

DILECTIONIS vestræ Domino gratias agimus, quod
vnanimiter persistentes communicare tenebrarum
operibus noluitis. Audiuimus etiam * quondam ille ami- ^{* forte}
cus noster dominus imperator familiarem nostrum Mau- ^{quomo-}
ritium Bracarensem archiepiscopum, antea sibi super tra-
ctanda pace legatum, in nostram ecclesiam ingesserit. De
quo sciatis, quod dicitur olim secundum consuetudinem,
* confirmatione, consecratione pallium accepisset a no-
bis & nos ab ipso secundum statuta canonicum iuramen-
tum fidelitatis & obedientiæ recepimus, &c. Rogamus
ergo dilectionem vestram, atque præcipiendo manda-
mus, vt ab eo vos tamquam ab excommunicato, periuro,
inuasore, & sanctæ matris ecclesiæ, ac fidei catholicæ
constupratore abstineatis, &c. Datum Caietæ, &c.

EPISTOLA IV.

GELASII PAPÆ II.

AD GVALTERVM RAVENNATEM ARCHIEPISCOPIVM.

Illius electionem post schisma eiuratum confirmat, ei-
que pallium cum aliis iuribus concedit.

*Gelasius episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri Gual-
tero Rauennatium archiepiscopo salutem & aposto-
licam benedictionem.*

VNITATI diuinæ Trinitatis gratiæ agendæ sunt, quæ
per suæ caritatis spiritum diuisa coniungit, & mul-
tos in se animos vnum facit. Ecclesia siquidem Rauenna-
tium per multa iam tempora ab apostolicæ sedis vnitatem
discissa multas eidem sedi apostolicæ persecutiones intu-

lit, & ecclesiis multis peruersi schismatis fomitem ministravit. Quapropter ad * cuius nequitiam subiectarum ei ecclesiarum quasdam sibi apostolica sedes assumpsit, vt vel sic eam ad humilitatis & vnitatis tramitem reuocaret. Sed cum tandem diuinæ maiestati placitum fuit, eamdem Rauennatum ecclesiam misericordiæ suæ gratia ad vnitatem & obedientiam matris suæ Romanæ ecclesiæ reuocauit. Iniquitatem namque suam illius filii recognoscen-tes, delicta patrum corrigere probauerunt, vt qui præteritis temporibus per tyrannidem regiam præfules regibus placentes accipiebant, nunc demum secundum canonicas sanctiones episcopum Deo placentem eligerent, & schismate abdicato in catholicæ congregationis gremium repedarent. Te siquidem, reuerendissime frater Gualtere, a disciplina fratrum regularium violenter assumptum, pro religionis ac sapientiæ prærogatiua, in beati Apollinaris cathedra communi voto ac desiderio posuerunt, & in apostolicæ sedis obedientiam vnanimitè redierunt. Vnde nos diuinæ Trinitatis vnitati gratias agentes, personam tuam pro iure nostræ ecclesiæ ad episcopale ministerium cooperante Domino consecrantes, tibi, & per te Rauennatum ecclesiæ dignitatem omnem, quam ante illius diuisionis tempora per Romanam ecclesiam possederat, restituimus, & per præsentem priuilegii paginam, saluo in omnibus iure atque auctoritate sedis apostolicæ, concedimus tibi, tuisque successoribus in eiusdem sedis apostolicæ fide atque obedientia permanentibus, episcopatus Æmiliæ prouinciæ, id est Placentiæ, Parmæ, Regii, Mutinæ, Bononiæ, Ferrariæ, Adriæ, Comacii, Imolæ, Fauentiæ, Fori Liuii, Fori Pompilii, Bobii, Cæsennæ, Ficoclæ: confirmamus etiam vobis ducatum Rauennæ, & monasteria sancti Adalberti, & sancti Hilarii * Galliata, seu cetera monasteria & possessiones, per authentica priuilegia ab antecessoribus nostris, & a catholicis regibus tradita. Pomposiani quoque monasterii curam religioni tuæ, saluo ecclesiæ nostræ iure, committimus, vt regulari disciplina per tuam industriam, largiente Domino, reformetur. Præterea fraternitati tuæ pallium pontificalis videlicet officii plenitudinem liberaliter concedimus, quo fraternitas

Concil. Tom. 27.

B ij

tua, secundum ecclesiæ tuæ morem ex apostolicæ sedis concessione permixtum, se nouerit induendum, cuius * inimicum pallii volumus te per omnia * genium vendicare. Huius siquidem indumenta, honor, humilitas, atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas vestra se exhibere festinet in prosperis humilem, & in aduersis, si quando eueniunt, cum iustitia erectam, amicam bonis, peruersis contrariam, nullius vnquam faciem pro veritate loquentem premens, tum operibus iuxta virtutem constantiæ insistens, tum insistere etiam supra virtutem cupiens, infirmis compatiens, bene valentibus congruens, de alienis tamquam de propriis exultans gaudiis, in vitiis corrigendis pie sæuiens, in fouendis virtutibus auditorum animum demulcens, in ira iudicium sine ira tenens, in tranquillitate autem seueritatis iustæ censuram non deferens. Hæc est, frater carissime, pallii accepti dignitas; quam si solícite seruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis.

Ego Gelasius ecclesiæ catholicæ episcopus. Signum manus meæ Gelasii, Deus in loco sancto suo.

Datum Romæ per manum Chrysoconi S. R. E. diaconi cardinalis, Kalendis Septembris, indictione duodecima, anno dominicæ incarnationis MCXIX. pontificatus autem domni Gelasii II. papæ anno I.

* EPISTOLA V.

GELASII PAPÆ II.

AD EXERCITVM CHRISTIANORVM CIVITATEM
CÆSARAVGVSTANAM OBSIDENTEM.

Omnibus ad eum aliquid conferentibus indulgentiam largitur.

Gelasius episcopus seruus seruorum Dei exercitui Christianorum civitatem Cæsaraugustanam * obsidenti; & omnibus catholicæ fidei cultoribus, salutem & apostolicam benedictionem.

LITERAS deuotionis vestræ inspeximus: competitioni quam pro Cæsaraugustano electo ad sedem apostolicam * duxistis fauorem libenter accommodauimus. Eundem ergo electum, nostris tanquam beati Petri manibus,

largiente Domino, consecratum remittentes ad vos, benedictionem vobis apostolicæ visitationis impendimus, æquam omnipotentis Dei misericordiam implorantes, vt per sanctorum preces & merita opus suum ad honorem suum & ecclesiæ suæ dilatationem vos faciat operari. Et quoniam & vos ipsos, & vestra extremis obiicere periculis decreuistis, si quis vestrum accepta de peccatis suis pœnitentia in expeditione hac mortuus fuerit, nos eum sanctorum meritis, & totius ecclesiæ catholicæ precibus a suorum vinculis peccatorum absoluimus. Ceterum, qui pro eodem Domini seruitio vel laborant, vel laborauerint, & qui præfatæ vrbis ecclesiæ a Sarracenis & Moabitibus dirutæ, vnde reficiatur, & clericis ibi Deo famulantibus, vnde pascantur, aliquid donant, vel donaauerint, secundum laborum suorum & beneficiorum suorum ecclesiæ impensorum quantitatem ad episcoporum arbitrium, in quorum parochiis degunt, pœnitentiarum suarum remissionem & indulgentiam consequantur. Data Alesti, quarto Idus Decembris.

NOTA.

^a *Epistola.*] His acceptis idem Petrus ordinatus episcopus Cæsaraugustanus, suis additis literis, eiusmodi indulgentiarum diploma per vniuersum Christianum orbem promulgandum studuit, ista scribens:

Vniuersis mundi ecclesiæ fidelibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, presbyteris, omnibus catholicæ fidei cultoribus, Petrus licet indignus Cæsaraugustanus episcopus salutem & obedientiam.

DIVINA fauente clementia, vestrisque precibus, & fortium virorum audacia Cæsaraugustanam urbem Christianis manibus subiugari, ac beatæ & gloriose Virginis Mariæ ecclesiam, quæ diu (proh dolor!) subiacuit Sarracenorum ditioni, liberari, satis audiuiistis: quam beato & antiquo nomine sanctitatis ac dignitatis pollere nouistis. Adhuc tamen prioris captiuitatis mœrore confectam, omnibus pene egere sapiatis, tum quia non habent vnde dirutæ ecclesiæ præfatæ parietes & ornamenta restitui valeant, tum quia clerici ibidem diuino famulatu die nocteque vacantes, vnde viuant non obtinent. Vestram itaque deprecamur clementiam, quod si cor-

Psal. 40.

porali præsentia illam visitare nequitis, saltem eleemosynarum vestrarum oblatione clementer visitetis, illud Psalmographi recolentes: *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.* Illis vero qui præfata ecclesiæ necessariorum solatio destituta, atque suæ paupertatis gemitibus condoluerint, & vnum denarium, vel quot valeant, ad eius restaurationem miserint, nos eis diuina clementia, ac domini Gelasii papæ auctoritate freti, (exemplar literarum crucis, quas in nostra ecclesia signatas habemus, in superscripta pagina scriptum inuenietis) atque domini Bernardi archipræfulis Toletani, & sanctæ Romanæ ecclesiæ legati, ac omnium episcoporum Hispaniæ. . . . pœnitentiæ remittimus. Alii equidem iuxta beneficiorum suorum quantitatem, & operum suorum meritum, delictorum suorum consequantur remissionem. Qui hunc nostrum archidiaconum nomine Miorrhandum, & socios suos præsentium literarum latores benigne susceperint, vel eis consuluerint, a Domino vitam consequantur æternam. Valete.

Ita Petrus episcopus Cæsaraugustanus, qui, vt audisti, vna cum his & literas apostolicas misit, hasque omnes subscriptione munitas, tum Bernardi archiepiscopi Toletani, tum aliorum Hispaniæ episcoporum in hunc modum:

Ego Bernardus Toletanæ ecclesiæ archipræful hanc absolutionem facio & confirmo.

Ego Suboscitanus episcopus hanc absolutionem facio & confirmo.

Ego Sanctius Calaguritanus episcopus hanc absolutionem facio & confirmo.

Ego Guido Lascurrensis episcopus hanc absolutionem facio & confirmo.

Subscriptus quoque his reperitur apostolicæ sedis legatus, qui tunc morabatur in Hispania, hoc itidem modo:

Ego Boso sacre Romanæ ecclesiæ cardinalis hanc absolutionem facio ac confirmo.

Hactenus venerandæ antiquitatis monumenta, Hieronymi Blancæ industria in lucem prodita in commentariis rerum Aragonensium ex Cæsaraugustano tabulario, quibus indulgentiarum promulgandarum pristinus mos referatur, pariterque antiquus cultus religiosissimæ ecclesiæ beatissimæ Virginis, de Pilari nuncupatæ, quæ hactenus non solum Hispanorum populorum, sed externorum etiam visitatione frequentatur, vniuerso Christiano orbi illustri fama notissima.